

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

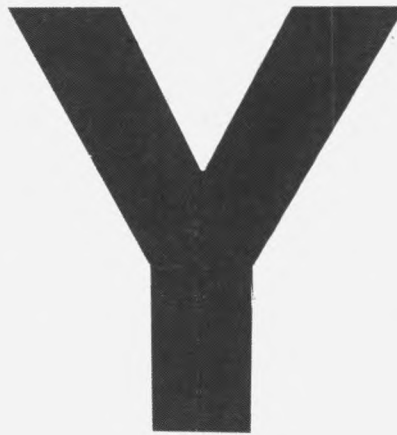
uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

„Eerst de Jood

Eén van de zegeningen die wij op het Pinksterfeest gedenken is dat sinds de uitstorting van de Heilige Geest het onderscheid tussen de volken is weggenomen. Er bestaat nu geen voorrang meer van de een boven de ander, van de Jood boven de niet-Jood. Alle mensen zijn voor God gelijk. Ieder, van welke natie, sexe, klasse, groep of bloed hij ook zij – „al wie de naam des Heren aanroept zal behouden worden” (Rom. 10 : 13). Bij alle dankbaarheid hiervoor komt evenwel de vraag bij ons op: hoe verhoudt zich deze gelijkberechtigtheid van allen tot het eerstgeboorterecht van Israël? De Schrift is over dat laatste toch niet onduidelijk. Als ik het goed begrijp heeft Paulus die verhouding bondig vastgelegd in een overdacht adagium dat we hem één en andermaal zie gebruiken in de Brief aan de Romeinen (1 : 16; 2 : 9, 10). Dit adagium: „Eerst de Jood, *maar ook* de Griek” (of niet-Jood).

—o—

De zo bekende zin lijkt opgebouwd uit elementen van twee andere zinnen, die elk van beiden een waarheid vertolken. De eerste zin zou er als volgt uit kunnen zien: „(Het heil gold) *eerst* de Jood en *vervolgens* de niet-Jood”. In deze zin wordt recht gedaan aan de historische volgorde van de bedelingen waarin zich het heil heeft gemanifesteerd. Je mag hier denken aan het beeld dat Paulus in Romeinen 11 : 16 gebruikt van de wortel die eerst is en de takken volgen. De tweede zin zou aldus kunnen luiden: „(Het heil geldt) *niet alleen* de Jood, *maar ook* de niet-Jood”. Hier worden Jood en niet-Jood op precies gelijk niveau naast elkaar gezet. Men wordt herinnerd aan een

tekst als Romeinen 9 : 24: „God heeft ons geroepen, *niet alleen* uit de Joden *maar ook* uit de heidenen”. Paulus heeft nu, zo stel ik me voor, de eerste helft van de eerste zin en de tweede helft van de tweede zin bij elkaar gevoegd en verkreeg toen zijn denkgewrocht: „(Het heil geldt) *eerst* de Jood, *maar ook* de niet-Jood”, – een gelukkige combinatie van volgorde en gelijkberechtigtheid. Je zou de figuur van de Griekse Y kunnen gebruiken om deze combinatie te illustreren: een poot uitlopend in een sprant van twee precies gelijke aftakkingen.

Deze schematische figuur van de Y lijkt trouwens op het beeld van de olijfbroom met de natuurlijke en geënte takken dat Paulus in Romeinen 11 : 17 e.v. hanteert.

Zo stel ik me dus de wordingsgeschiedenis van de paulinische kunstzin voor. Het is de korte samenvatting van heel het onderwijs dat de apostel over de verhouding tussen Joden en niet-Joden gegeven heeft.

—o—

Men zou zich de vraag kunnen stellen of deze kunstspreuk van Paulus zich niet voor nog andere invullingen leent. Bijvoorbeeld: „Eerst de man, *maar ook* de vrouw”. Deze zin zou

maar ook de Griek”

dan enerzijds recht doen aan het niet te loochenen feit dat volgens de Schrift „Adam *eerst* en *vervolgens* Eva geformeerd is” (I Timoteüs 2 : 13). Wat Eva betreft: ‘er was een tijd(je) dat zij er niet was’. Maar van de andere kant zou die zin niet minder ernst maken met het feit dat „in Christus noch mannelijk noch vrouwelijk is” (Galaten 3 : 28, de bekende tekst die ook het verschil tussen Jood en niet-Jood ontkent). Historisch gesproken is er inderdaad een zeker voorop gaan van de man en een volgen van de vrouw, een rolverdeling die weerspiegeld is in het onderschikkings-model van Genesis 2. Maar schepselmatig gesproken is er de nevenschikking van Genesis 1, die ‘in Christus’ weer terug is. Van dat historische mogen we naar dat schepselmatige toewerken.

—o—

En is iets dergelijks niet van de verhouding tussen blank en zwart te zeggen? „Eerst de blanke en dan de zwarte”, dat bevestigt de blanke in zijn baasschap. „Niet alleen de blanke, *maar ook* de zwarte”, dat kan onhistorisch gehanteerd tot revolutie leiden. „Eerst de blanke, *maar ook* de zwarte”, dat doet recht aan de geschiedenis en maakt toch van de geschiedenis geen gevangenis. Het eerst-zijn wordt dan gezien als een voorrecht en een kans om de ander niet *onder* maar *naast* zich te krijgen. Geldt dit niet van elk eerst-zijn in het Koninkrijk Gods? Kijken we dat niet van onze Meester zelf af? „Eerst Hij, *maar ook* wij”, – het lijkt me geen onterechte typering van Pinksteren.

Kernmomenten in relaas van Exodus (3)

Elke gedachte aan een gretige Mozes, die gedreven door heilig enthousiasme en een verknocht volk een slavenopstand ontketende en Israël uit het diensthuis leidde, kunnen we dus vergeten. De man die naar Egypte terugkeert is een gevorderde tegen wil en dank. Maar goed, tenslotte is hij dan toch met vrouw en zonen op weg. Nadat hij nog een instructie van de HERE heeft ontvangen, waarin God Israël aanduidt als Zijn 'eerstgeboren zoon' die de farao moet laten gaan, 4 : 23, vgl. Ps. 80 : 16, Hos. 11 : 1. We moeten hier wel denken aan een spreken waarin de HERE zijn verhouding tot Israël stelt tegenover de pretenties van de farao. Deze gold in Egypteland als de zoon van de zonnegod. Heel duidelijk dus: God tegen god, zoon tegen zoon. Binnen dát raam valt Mozes' optreden.

Exodus 4b en 5: . . . door de hand van Mozes en Aäron, Psalm 77 : 21

Identiteit

Het lijkt een klein incident, die gebeurtenis in die karavanserai ergens tussen Midian en Egypte. Toen was het dus ook al onveilig langs de weg, denken we. Alleen: wie is de gewelddadige gast die Mozes dodelijk bedreigt? Zodra Mozes' echtgenote de eis van deze 'Gast' hoort, beseft zij hoe laat het is! En besnijdt – tegenstribbelend – haar (jongste?) zoon! Je kunt het je zo voorstellen dat het er, na het wel besnijden van de oudste zoon (Eliëzer?), onder druk van de stam en van de moeder bij de jongste (Gersom?) niet meer van gekomen is. Geen kinderbesnijdenis dus. Maar dan blijkt dat het 'de God van uw vader, de God van Abraham en Izaäk en Jakob' is, 3 : 6, die Mozes heeft gevorderd! De God die nonchalance met zijn verbond – en met het teken daarvan – ook van Mózes niet 'pikt', vgl. Gen. 17 : 13/4. trouwens, hoe zou een Mozes die slordig is inzake de ernst van Gods verbond, een farao kunnen ontmoeten die zegt: 'wie is de HERE, naar Wie ik zou moeten luisteren . . .?' 5 : 2. Waarheid zijn des HEREN paden voor hen die zijn verbond en woorden als hun schatten gadeslaan, – zo leerde menigeen onder ons Ps. 25 : 5 (oude ber.)! Mozes werd het angstig gewaar. Zelfs Zipora trok – zij het onder protest – de consequenties.

Maar zo komt er dan toch een opgaande lijn in het relaas. Mozes en Aäron ontmoeten elkaar ergens bij de Horeb. Samen wenden ze zich tot hun volk in Egypte, in de personen van de oudsten. Die zijn onder de indruk van

loofde, 4 : 31. We denken: nu gaat het goed, nu gaat het gebeuren!

Van de regen in de drup?

Maar hun eerste gang naar de farao wordt een ramp. De farao is totaal niet onder de indruk van een open-

baring van die God van dat volk, – als het al waar is. Als de mannen Gods spreken van hun vrees voor de HERE, – de farao kan daar niet mee zitten. Hij wil er niet eens over praten. Hij brengt alles terug tot waar het hem om gaat: waarom houden jullie je volk van zijn werk?, 5 : 4.

Maar bléef het daar nu maar bij! Echter, dit optreden van Mozes en Aäron heeft een *averechts* effect. Als een lawine komen de onderdrukkende maatregelen los: de dwangarbeid wordt zelfs verzwaard, nog onredelijker eisen, tonelen tussen de farao en de Israëlietische opzichters, vs. 16v.v. Ook: botsing met Mozes en Aäron. De onbuigzaamheid van de farao en zijn drastische tegenmaatregelen hebben een domino-effect op het verslagen volk, de opzichters, Mozes zelf.

Weer belanden we in een dieptepunt. Israël is nu verder van huis dan ooit. Zó ellendig is het nog nooit geweest. In hun bittere wanhoop vragen de opzichters dat Gód Mozes en Aäron maar wil straffen. Verlossing? Laat me niet lachen!

Mozes zelf loopt te hoop tegen God: waarom behandelt U dit volk zo hard,

J. Kranenburg, Rolde

Pastorale Notities

Lankmoedigheid

Het was in onze groningse jaren dat ik op een dag per auto door de stad reed in een stemming, die men wel verstrooidheid noemt. Ik werd aangehouden door de bemanning van een politieauto. De agenten stelden zich aan mij voor met een soort vriendelijkheid, die mij argwanend maakte. „Wij rijden al tien minuten achter u”, sprak een van de agenten, „en in die tijd hebt u drie verkeersovertredingen begaan”. Ik probeerde deemoedig te kijken, want dat kan kostenbesparend werken. „Voor één van de door ons geconstateerde overtredingen krijgt u een bekeuring. U mag zelf kiezen”. Wij gingen gezamenlijk na welke overtreding de minste kosten meebracht, dat ook nog. Toen de zaak administratief geregeld was vroeg ik waarom ik

niet reeds bij de eerste overtreding was aangehouden. „Wel”, zei de agent, „wij wilden u nog een kans geven. Als het bij die eerste overtreding was gebleven hadden wij u laten gaan, maar wij willen altijd graag weten wat voor soort automobilist de overtreder is. Dat laten wij er altijd uitkomen, alvorens wij iemand aanhouden”.

Ik reed min of meer tevreden verder, maar ik bedacht later dat de houding van deze agenten weliswaar iets vriendelijks had, maar ook iets heel strengs: als je door zo'n agent werd aangehouden was je ook intussen elke verontschuldiging ontnomen.

Zit er iets dergelijks ook achter de houding van de Here God met betrekking tot de gang van zaken op aarde? Prediker constateerde het

al (8 : 11 en 12): de zondaar doet honderd maal kwaad en leeft toch lang omdat het vonnis over de boze daad niet aanstonds voltrokken wordt.

Daar zit ook in dat de Here God er achter wil komen wie wij zijn en het komt er tenslotte ook helemaal uit. En als Hij tot een oordeel over ons komt is ons elke verontschuldiging ontnomen.

Wie onrecht doet krijgt de gelegenheid nog meer onrecht te doen en wie vuil is krijgt de tijd, zich nog vuiler te maken.

Toch is het niet dát waar de Here God op uit is.

Wat Hij wil is dat wij rechtvaardig zijn en de tijd gebruiken om nog meer rechtvaardigheid te bewijzen en dat wij heilig zijn en er alles aan doen, nog meer geheiligd te worden. Daartoe roept Hij ons.

Wat die agenten betreft ben ik daar niet helemaal van overtuigd, maar bij de Here wel: het heden is een heden der genade en Hij is lankmoedig over ons.

U hebt het helemaal niet gered, integendeel, 5 : 22/3. Het is net of de HERE dit absolute dieptepunt expresse opzoekt, om daaraan te laten zien dat Hij – en Hij alleen – zijn volk opheft uit het stof, vs., 24! of is het inderdaad zijn opzet . . . ?

Als de HERE nadrukkelijk aan Mozes Zijn beloften en Zijn 'strategie' herhaalt, – dan gaat Mozes nog met die boodschap naar het volk (de oudsten). Het leidt echter tot niets. Het is uit met het geloof, vgl. 4 : 31 met 6 : 8! En als de HERE vervolgens Mozes op zijn missie naar de farao stuurt, gaat de man vrijwel in staking, 4 : 10 v.v. Met een ijzersterk argument! Als de Israëlieten al niet naar me luisterden, hoe zou de farao het dan doen? Met weer de oude grief: en ik ben óók nog zo'n pover spreker! Het is angstig duidelijk dat we hier het dieptepunt bereiken: niemand gelooft meer in de onderneming die God op zich nam. Geen vriend en geen vijand. Mozes ook niet meer. Geen strijdbaar, overtuigd man Gods treedt de farao tegemoet, maar een man met de radeloosheid in het hart . . . En dát wordt dan het uitgangspunt voor de geschiedenis van 'de plagen' . . . !

Dat zoeken we op . . .

Op dit punt gekomen, 6 : 13, treft wat in heel wat bijbels geslachtsregis-

ter van Ruben, Simeon en Levi wordt genoemd. En wat reeds als het zo bedoeld was, niet compleet zou zijn! Wat doet dit verhaal hier, een brokstuk van Israëls groslijst?

Blijkbaar dient dit letterlijk 'opzoekende' stuk ertoe, precies op dit punt even de balans op te maken. Aan te geven wie toch wel die Mozes en Aäron zijn, zie 6 : 25/6. Voordat iemand denkt dat moed en doodsvrachting, grootsheid en geestkracht van deze mannen Israëls vrijheid uit het vuur heeft gesleept, – voordat iemand denkt dat Israëls leiders uitgroeiden boven zichzelf tot mannen van buitengewoon formaat, worden de lezers even fijntjes met twee benen in de werkelijkheid neergezet. Het hele register van de zonen van Jakob wordt nagelopen tot we uitkomen bij die twee gewone mannen. 'Tot wie de HERE gezegd heeft: Leidt de Israëlieten uit Egypte . . .' 6 : 25. Het is maar dat de lezer het niet vergeet. Ook van hen gold blijkbaar al: 'door de genade van God ben ik wat ik ben, en Zijn genade is aan mij niet vergeefs geweest . . . !' vgl. 1 Cor. 15 : 9-11.

Overigens geeft deze notitie hier ook de 'rolbezetting' van mensen die we tegenkomen: Amram en Jochèbed 19, Aäron 22 (met zijn vier zonen), Korach 20 (zie Num. 16), en Pinehas 24 (zie Num. 25). Mensen op hun plaats in de nabijheid van de Geduchte!

H. Algra, Den Helder

Een Pinksterverhaal voor de kinderen

Een wonder

Het verhaal uit de Bijbel over het Pinksterfeest ken je vast wel. Toen de Heere Jezus op Hemelvaartsdag naar de hemel ging, beloofde Hij ons niet alleen te laten. Daarom stuurde Hij de Heilige Geest.

Maar de Heere Jezus vroeg ons ook om aan andere mensen te vertellen dat we in Hem geloven. Niet alleen de mensen bij ons in de buurt, maar ook in verre landen. We noemen dat de zending. Als het Pinksterfeest is, denken we altijd aan de zending. Onze kerken hebben ook zendelingen gestuurd naar verre landen om daar te vertellen over de Heere Jezus.

Toen ik een jaar of vijf was, was mijn vader ook een zending in een ver en warm land, in Indonesië. We woonden daar midden in het bos, het oerwoud. Het was daar natuurlijk allemaal heel anders dan in Nederland. Auto's waren er bijna niet, we hadden geen elektrisch licht, er waren heel andere dieren en heel andere planten. Maar ik vond het daar wel erg fijn om te wonen.

Behalve mijn broer en mijn zus waren er geen blanke kinderen: onze andere vriendjes woonden in de kampong. Een kampong is een dorpje, een aantal huizen bij elkaar. Al die huizen hadden een rieten dak en stonden op palen.

De baas van de kampong – wij zouden misschien zeggen: de burgemeester – heette Batoe. Over hem gaat dit verhaal. Want er is – toen mijn vader daar werkte – een wonder gebeurd. Ik zou het alweer vergeten zijn, als mijn vader het niet in een boek had opgeschreven. Dat boek heet 'De Generaal'. Het is genoemd naar Batoe. Misschien heeft een vader of een oma het boek nog in de kast staan.

Inhoud

- 161 Drs H. de Jong,
„Eerst de Jood, maar ook de Griek”
- 162 Ds K. B. Holwerda,
Kenmerken in het relaas van Exodus (3)
- 163 Drs H. Algra,
Een Pinksterverhaal voor de kinderen
- 164 Drs A. van der Dussen,
Oefent U in de Godsvrucht (5-slot)
- 165 Drs P. J. van Kampen,
Duizend jaar kerk in Rusland
1. de doop van Wladimir
- 166 Drs O. Mooiweer,
Persschouw

Iedere zondag gingen mensen uit de kampong naar de kerk. Batoe's vrouw ging ook. Maar Batoe vond die kerk maar onzin. Hij praatte er wel eens over met de zending, maar hem kreeg je toch echt niet naar de kerk. En bovendien, vond Batoe, moet ik zorgen dat de apen niet alle rijst opeten en dat de wilde zwijnen niet dwars door de maïsvelen gaan lopen.

Batoe geloofde niet in God. Maar hij had wel eigen, heidense goden. Je kunt wel een beetje denken aan de geschiedenis van Elia op de Karmel. Batoe denkt ook dat zijn god offers van hem vraagt. En als hij niet offert, zal de oogst mislukken. Daarom stonden om zijn kampong ook overal offermandjes. Daarin werden vaak geslachte dieren gelegd voor de goden, om op te eten. Natuurlijk werden die dieren nooit opgegeten door de goden, maar Batoe geloofde dat hij die dieren moest offeren. Anders zouden de goden hem niet helpen.

Batoe roept nu de mensen van de kampong bij elkaar. Ze moeten allemaal een dier offeren. Maar . . . twee mannen zeggen: „wij doen niet mee, Vader Batoe! Wij geloven in een andere God!” Dan wordt Batoe heel boos. Dat is de God van de blanken, daar heeft hij toch niets mee te maken?

Dan vertelt Batang – een beetje bevend van angst – het verhaal dat hij zondag in de kerk heeft gehoord. Het is de geschiedenis van Gideon. Gideon vraagt aan God om een teken, een bewijs dat hij het met een heel klein legertje kan winnen van de vijand. En toen werd 's nachts de huid van een dier nat van de dauw en het veld erom heen was helemaal droog. En de volgende nacht gebeurde precies het omgekeerde. Batang zegt tegen Batoe: „Als U het niet geloven kunt dat God ook ons wil helpen, vraag Hem dan een teken!” En Batoe zegt: „Dat doe ik! Ik werk op zondag niet op het rijstveld. Dan wil ik wel eens zien of de oogst nog lukt; of niet alle

apen en wilde zwijnen alles stuk hebben gemaakt. Als die God dát kan, dán geloof ik in die God!"

Elke zondag zit Batoe nu in zijn huis. Hij hoort de apen, hij hoort de wilde zwijnen. Het is wel moeilijk om niet bij het rijstveld te gaan kijken, maar beloofd is beloofd! En iedere maandag is Batoe weer verbaasder. Want de apen hebben niet aan de rijst gezeten. De wilde zwijnen zijn niet door het maïsveld gerend.

En als het tijd wordt om de oogst binnen te halen, kunnen de mannen de zakken met korrels bijna niet meer dragen. Er kan niets meer bij in de schuren. Mannen uit dorpen in de omgeving komen kijken en ze zijn heel verbaasd. Zo'n grote oogst, dat hebben ze nooit eerder gezien.

De volgende zondag zit Batoe voor het eerste in de kerk. De hoofdman gaat he-

lemaal op de achterste rij zitten. Hij luistert naar het zingen van de Psalmen, hij luistert naar de preek.

Een jaar later wordt Batoe gedoopt. Dat gebeurt in Indonesië niet zoals bij ons, met een doopvont in de kerk. Nee, Batoe wordt gedoopt in de rivier. Hij wordt ondergedompeld in het water, en als hij weer bovenkomt, zegt de zending: „Batoe, ik doop u in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes!" En daarna worden Batoe's vrouw en kinderen gedoopt. Ook het jongste kindje, dat pas een paar dagen oud is. Het heeft de naam gekregen van een koning uit Israël: David.

Zo werden Batoe en zijn familie ook familie van ons. Kinderen van één Vader. Omdat het Pinksteren was. Daarom vierten we ieder jaar het Pinksterfeest.

Maar is dat nu niet te argeloos? De bijbel waarschuwt toch ernstig voor de verstikkende werking die een welvaartsbestaan kan hebben op het geestelijk leven? Het zijn o.a. de lusten des levens, die een vruchtbare ontvangst van de evangelieprediking in de weg staan (Lukas 8:14)! Wanneer het Koninkrijk van God zich baan breekt in deze wereld, is het de tijd niet om zilver aan te nemen of klederen, olijfbomen en wijngaarden, schapen en runderen, slaven en slavinnen (II Koningen 5:26).

Een ander voorbeeld: alcoholgebruik. Bij de recente herdenking van de geboortedag van Abraham Kuyper, in 1987 150 jaar geleden, kon gniffelend herinnerd worden aan het borreltje waarmee gedronken werd op de opening van de Vrije Universiteit. Gereformeerden zijn niet kinderachtig op dat punt! En staat niet in Psalm 104 dat wijn het hart verheugt? Nou dan! Trouwens, de Here Jezus heeft voor honderden liters wijn gezorgd op de bruiloft van Kana. Reden genoeg dus om maling te hebben aan b.v. de Amerikaanse evangelicals, die het tot de christelijke levensstijl rekenen om zich van alcoholische dranken te onthouden. Maar nu de andere kant: bij hun werk in de tempel mochten de priesters geen wijn drinken (Lev. 10:9). Toewijding aan God in de vorm van het Nazireërschap hield de gelofte van geheelonthouding in! (Num. 6:3). En tamelijk scherp zegt Paulus in Ef. 5:18: „Bedrinkt u niet aan wijn, waarin bandeloosheid is, maar wordt vervuld met de Geest." Hebben wij daar ook maling aan?

Levensstijl

Naar mijn mening wordt het hoog tijd dat wij onze gereformeerde levensstijl kritisch gaan doorlichten, b.v. op die twee punten: omgang met de welvaart en het gebruik van alcohol. Dat is allereerst al om *ethische* redenen geboden. Wie iets gezien heeft van de ruïneuze, om niet te zeggen demonische gevolgen van een alcoholverslaving, weet hoe dringend het nodig is dat er bezinning komt op de gewoonte om bij de minste of geringste aanleiding een fles te ontkurken. En wat de welvaart betreft: nu steeds duidelijker wordt, dat die nog altijd in toenemende mate ten koste gaat van het milieu en de Derde Wereld, is er alle aanleiding om serieuzer over soberheid na te denken dan tot dusver gebeurd is.

In dit verband echter wil ik vooral om *religieuze* redenen pleiten voor soberheid en matiging. Het heeft namelijk ook konsekventies voor ons geestelijk leven, wanneer wij kritiekloos onze plaats innemen in de welvaartsmaatschappij, inclusief haar alcoholgebruik. Het beslag dat het bezit van een mens op hem kan leggen, kan zo groot worden dat het een beletsel wordt om open te staan voor de werkelijkheid van God.

A. van der Dussen, Haarlem

Oefent U in de Godsvrucht! (5 - slot)

een pleidooi voor christelijke ascese

Schepping en zonde

De geschiedenis van de ascese laat eigenlijk een voortdurende inspanning zien om te wandelen door de Geest en niet te voldoen aan het begeren van het vlees (Gal. 5:16). Als zodanig is het ernstige streven naar soberheid, kuisheid, ingetogenheid en nederigheid te waarderen. Tegelijk is aan alle asceten te vragen, in hoeverre zij nog positief staan tegenover Gods goede schepping. Weten zij wel raad met de *levensvreugde* die spreekt uit bekende bijbelplaatsen als Prediker 3:12; 9:7; 11:9 en I Tim. 4:3? Het is onmiskenbaar, dat volgens zowel het Oude als het Nieuwe Testament het *aardse* leven niet samen valt met het *zondige* leven. De schepping is wel diep aangetast door het kwaad, maar is er niet geheel en al door vervreemd van de Schepper. Het verzoenend sterven van de Here Jezus heeft volgens Paulus immers ook als effect gehad, dat de schepping in al haar delen met God in verbinding bleef staan (Kol. 1:20). Daarom mag, christelijk gezien, de strijd tegen het vlees nooit ontaarden in een afscheid van het aardse leven: raak niet, smaak niet, roer niet aan (Kol. 2:21). Toch is die ontaarding in de ascetische traditie hier en daar op te merken, naar te vrezen valt onder invloed van heidens denken. Waar men in het spoor van Griekse wijsgeren een tegenstelling ging zien tussen de Geest en het aardse leven, moest de oefening in de godsvrucht wel gepaard gaan met negatie en zelfs verachting van het lichamelijke bestaan.

Zo staan wij voor de vraag, wanneer ascese nog echt *christelijk* is: wanneer houdt de strijd tegen het vlees op en begint een in wezen heidens verzet tegen het je thuis voelen op Gods aarde?

Compromis met het vlees

Deze vraag laat zich evenwel ook omkeren: wanneer houdt de omhelzing van Gods goede schepping op en begint een in wezen heidens compromis met het vlees? Ik zou er met kracht voor willen pleiten, deze vraag indringend aan onszelf als Nederlands Gereformeerde christenen te stellen. Want naar mijn overtuiging is er in onze traditie zó op gehamerd dat het christelijk leven een heel *aards* leven is, dat er te weinig oog

is voor het *gelijk* van de asceten.

Neem nu eens het punt van de welvaart. Velen van ons hebben geleerd dat welvaart een van die aardse zegeningen van God is, waaraan zij die trouw zijn aan zijn verbond deel krijgen. De voorbeelden van de steenrijke herdersvorst Abraham en de nog rijkere koning Salomo zijn meestal voldoende, om de discussie te smoren over de vraag of een christen zich tegoed mag doen aan materiële zaken.

Het is niet toevallig dat de evangeliën meer dan eens beschrijven hoe zij, die de Here Jezus navolgen, alles (moeten) prijsgeven wat zij bezitten: vgl. Lukas 5 : 28; 14 : 33; 18 : 22, 28. Daaruit valt niet een absoluut en algemeen geldend verbod op bezit af te leiden – vgl. Hand. 5 : 4 – maar wel wordt aangespoord tot een levenshouding waarbij men slechts en heel losse binding met zijn bezittingen heeft. Vgl. I Cor. 7 : 30, 31: „Laten zij die kopen, zijn als zouden zij er niets van behouden; die van de wereld gebruik maken, als zouden zij haar niet ten einde toe gebruiken.” Kennelijk is een intense omgang met God onmogelijk, wanneer men met zijn hart is bij wat men bezit of wil bezitten.

Geestelijk leven

Terwijl de asceten bij de waarheid van die eenvoudige regel leefden, bestaat tegenwoordig bij veel christenen het gevaar dat zij eraan voorbijgaan. Het gevolg daarvan is dat velen, meegesleept in de maalstroom van materiële genietingen, de diepte van een stil Godsvertrouwen en een zorgeloze toewijding aan de Here steeds minder kennen. De erkenning dat wij een andere, kostbaarder schat hebben dan onze materiële rijkdom (Matt. 6 : 19-21), funktioneert in de praktijk gebrekkig. Ikzelf heb tijdens mijn verblijf in Afrika gemerkt, hoe het geestelijk leven kan opbloeien zodra de dingen waar je normaal op steunt en van geniet wegvallen. Misschien moeten wij daadwerkelijk ascetische trekken aanbrengen in onze omgang met de welvaart, om opener te worden voor Gods liefde en zorg. Vast staat, dat de mate waarin wij luxe genieten en verworden zijn, afbreuk doet aan ons geestelijk leven.

Het zelfde laat zich zeggen van het gemak waarmee christenen grijpen naar alcohol. Gezellige en feestelijke avonden worden al gauw opgeluisterd met sterke drank. Veel mensen ervaren die bijeenkomsten echter als arm aan werkelijk contact: men vertelt elkaar meer sterke verhalen dan dat men voor elkaar open staat; de luidruchtige vrolijkheid heeft meer met lichtzinnigheid dan met levensvreugde te maken. Daardoor gaan ook zij die op een receptie alleen een glaasje appelsap gebruiken soms met een kater naar huis . . . Als dat al van het intermenselijk contact geldt, hoeveel te meer dan van de omgang met God? Hoe zal een mens ooit tot openheid voor het bijbelwoord en een innig gebedsleven komen, wanneer hij de werkelijkheid regelmatig een ietsje onder invloed beleeft?

De binnenkamer

Wat ik in het eerste artikel schreef, wil ik nog eens herhalen: het gaat er bij de ascese om, ruimte te scheppen voor de toewijding aan God. ingetogenheid en matiging zijn geen doel op zichzelf, maar dienen de omgang met de Here. Ook wanneer men erkent dat het gees-

telijk leven niet in tegenstelling staat tot het aardse – in zijn werk en in de sexualiteit kan men heel dicht bij God zijn – dient men oog te hebben voor het belang van momenten van concentratie op de „liefelijkheid des HEREN” (Psalm 27 : 4). Terecht is er vanuit de vrijgemaakte traditie gewaarschuwd tegen een christendom dat zijn kracht zoekt in de mystiek. Hoe licht laat een mens zich niet meeslepen door zijn gevoel en ziet hij de diepten van zijn eigen geest aan voor de aanwezigheid van de Heilige Geest! Toch is alleen deze waarschuwing niet voldoende. Wij moeten even sterk op onze hoede zijn voor een christelijk leven, waarin men geen 'binnenkamer' (meer) heeft (Matt. 6 : 6) en aan een vertrouwelijke gerichtheid op de Vader in de hemel niet (meer) toekomt. Bij de geloofsoverdracht aan onze kinderen moet dit punt aandacht hebben: veel mensen hebben eenvoudigweg niet geleerd om aan hun relatie tot God vorm te geven in persoonlijke bijbellezing en gebed.

Trouwens, ook op bijbelkringen vraagt het soms een komplette 'omscholing', om niet louter rationeel op de betekenis van bijbelwoorden in te gaan, maar om ze te 'overdenken' (Psalm 119 : 150), de wonderen erin te 'aanschouwen' (Psalm 119 : 18), zich erin te 'verlusten' (Psalm 119 : 47). Het zou wel eens heel verrassende gesprekken kunnen opleveren, om elkaar b.v. een half uur voor het eind van de avond gelegenheid te geven tot deze 'meditatieve' benadering van het evangelie.

Oefening

De meeste vormen van ascese waarop de afgelopen weken in Opbouw de schijnwerper is gericht, waren een reactie op een sterk aan kracht inboetend kerkelijk leven. Juist in tijden dat het christendom gekenmerkt werd door oppervlakkigheid en losbandigheid, zochten mensen naar geloofsverdieping door middel van een leven van training. Ook wij beleven een tijd waarin veel mensen lijden onder de ontaarding van de gemeente van Christus, zoals die in allerlei gedaantes optreedt: de reductie van het evangelie tot een politiek programma; het domineren van konservatisme en dorre onthodoxie; een verregaande aanpassing aan de losse eigentijdse moraal; een proces van verburgerlijking, waarbij de kerk zich opsluit in de maatschappelijke middenklasse; de afwezigheid van een echt, authentiek geloofsleven enz. Zo wordt dan ook met een zekere regelmaat de roep om een nieuwe reformatie of een opwekking gehoord. Nu zal ik de laatste zijn om te beweren, dat daar niet op gehoopt en om gebeden mag worden. Maar ik acht het een illusie om te denken, dat zo'n reformatie of opwekking ons zal komen aanwaaien. Wat ons in de allereerste plaats te doen staat, is: oefening in de godsvrucht! We zullen moeten inzien, dat de zozeer gewenste geloofsverdieping alleen verworven wordt door een leven waarin wij ons doelgericht toelagen op de omgang met de Here in lofprijzing, bijbellezing en gebed. Vandaar dit pleidooi voor christelijk ascese.

P. J. van Kampen, Eck en Wiel

Duizend jaar kerk in Rusland

I. De doop van Wladimir

„Geestelijke schoonheid” is een woordcombinatie die de Russische theologen gaarne gebruiken; hun ogen glanzen, als men hun zegt dat hun liturgieën mooi zijn. „Liefde voor de geestelijke schoonheid is synoniem met het verlangen naar heiligheid” (Sergius Boelgakow). De geest der Russische religie wordt gemakkelijker artistiek-aesthetisch aanvoeld dan logisch benaderd.

Dr. J. C. A. Fetter (1)

De komende maanden wordt – op grootscheepse wijze, naar mag worden verwacht – gevierd dat de Kerk in Rusland 1000 jaar bestaat. De eerste 'echo's' daarvan zijn al geruime tijd te merken. In de komende vier weken hoop ik de geschiedenis van die duizendjarige Russisch-Orthodoxe Kerk (uiteraard) globaal weer te geven. Omdat we wat leren van die ons vaak zo onbekende Kerk, die door Protestanten vaak weinig begrepen is, maar die nu, duizend jaar na haar begin, krachtig en ongeschokt bestaat, zeventig jaar vervolging ten spijt.

Grootvorst Wladimir

Hoewel zijn grootmoeder Olga al Christin was en in de stad Kiëv al enige invloed van het Christelijk geloof viel waar te nemen (er was al een kerk), markeert de bekering en doop van grootvorst Wladimir het begin van 'het Christelijk geloof in Rusland'. Deze tot dan toe heidense vorst leefde een weelderig en uitbundig leven, voordat hij tot overgave aan Christus kwam. Daarna wordt, volgens de kronieken, zijn leven volkomen anders.

Die kronieken zijn overigens al heel 165

oude geschriften, die voor een deel – zeker qua kern – stammen van een zekere monnik Nestor. De naam van die geschriften is, behalve de term 'Nestorkroniek', de 'Povjest Vremennikh Lyet', 'Het verhaal van de Jaren Tijd'. Deze 'Povjest', zoals ze wordt afgekort, bevat onschatbare informatie over die eerste eeuwen van Christelijk bewind in Rusland.

Het is interessant om wat in meer detail te beschrijven hoe vorst Wladimir tot zijn aanvaarden van Christus kwam. In het voetspoor van grootmoeder Olga wilde hij zijn volk tot een hoger zedelijk peil brengen en besloot daarom om zich te oriënteren op de diverse religies die voorhanden waren. „Hij had, zoals de *Povjest* ons meldt, de keus uit drie mogelijkheden: het Christelijk geloof, de Islam en het Joodse geloof. Het Christelijk geloof had in Kiëv al vertegenwoordigers. Het Joodse geloof werd waarschijnlijk uitgedragen door de Khazaren. (Een volk in het Zuiden van Rusland, dat tot het Jodendom was overgegaan, PJvK.) Wat de Moslims aangaat, hun geloof verbreidde zich onder volkeren van Klein Azië en in andere streken die niet ver van Rusland verwijderd waren Het schijnt dat de vorst van Kiëv in alle drie geïnteresseerd was; hij ging debatten aan met Moslim, Jood en Christen, waarbij hij een aanzienlijke dosis omzichtigheid aan de dag legde alsook blijk gaf van een openheid van denken en een verlangen dingen na te vorsen. Al spoedig kwam hij tot een besluit. De kroniek vermeldt openhartig dat Wladimir het geloof van de Moslims afwees, omdat hun godsdienst het drinken van wijn verbood, waarvan de vorst van Kiëv verklaarde dat het een onontbeerlijke drank was voor Rusland”. Wat de Joden betreft, aarzelde Wladimir om een geloof aan te nemen van mensen die verstrooid waren en dus geen nationaal tehuis hadden.

Tenslotte ontving de vorst ook een gezant van de Kerk van Byzantium; deze was een 'filosoof' die een volledig beeld gaf van de verlossingsleer, zoals die gegrond was in Christelijke leerstellingen, de Schrift en de overlevering . . . Niet lang na deze gesprekken besloot Wladimir om het Christelijk geloof aan te hangen. Hij aarzelde echter nog of hij de Oosterse of de Westerse vorm daarvan zou kiezen . . . De vorst van Kiëv, zo vertelt ons de Kroniek, stuurde gezantschappen naar steden waar de Romeinse of de Byzantijnse ritus werd gevolgd. De Romeinse rite maakte geen indruk op de ambassadeurs, maar de Byzantijnse kerken vervulden hen met ontzag en bewondering. In de woorden van de Kroniek, brachten ze bij Wladimir het volgende rapport uit: 'We kwamen in het land der Grieken en werden gebracht naar de plaats waar zij hun God aanbidden, en we wisten niet of we in de hemel waren of nog op aarde.'

Vèrstrekkend

Wladimirs doop, in het jaar 988, nu duizend jaar geleden, was van vèrstrekkende betekenis. Het was denkbaar geweest dat het zich ontwikkelende Russische rijk een voorpost was geworden van de overal oprukkende Islam. Ook was het mogelijk geweest dat Rusland binnen de invloedssfeer van Rome en haar Pausen was gekomen; dan zou de hele Europese kerkgeschiedenis vermoedelijk een totaal andere loop hebben genomen.

Ook is het goed op te merken dat de beslissing van Wladimir niet zozeer door dogmatische, maar door liturgische, esthetische motieven lijkt te zijn ingegeven! Het motief van schoonheid, méér dan het motief van waarheid.

Wladimirs verdere handelingen

Wladimir was nauwelijks tot het christelijk geloof overgegaan of hij huwde een prinses uit Byzantium/Constantinopel. Zijn Griekse bruid nam Byzantijnse priesters mee, die het rijk van Kiëv doortrokken om het Evangelie te verkondigen. Dezen hadden liturgische boeken in het kerk-slavisch bij zich maar ook liturgische gewaden, ikonen, en vaatwerk dat voor de eredienst gebruikt moest worden. Vanaf het allereerste moment was de Christelijke godsdienst in het rijk er een die wij 'hoogkerkelijk' en 'sterk liturgisch' zouden noemen. Een groot aantal van de bestanddelen die we nu nog 'typisch (oosters) orthodox noemen' lijkt vanaf het begin aanwezig te zijn geweest. Bovendien ontving Wladimir een kostbaar geschenk van de Byzantijnse keizers: de schedel van de heilige Clemens, die in het Russische gebied (in de tijd vóór Wladimirs regering) de marteldood was gestorven. Het relikwie werd in Kiëv 'bijgezet'. De inwoners van Kiëv werden bij één gelegenheid gezamenlijk in de rivier de Dnjepr gedoopt, door onderdompeling. Wladimir liet de heidense afgodsbeelden kapot hakken en in de rivier gooien. „Het houten beeld van Perun met zijn zilveren hoofd en gouden baard dreef de rivier af zonder protest of gevoelens van spijt op te roepen. De 'dondergod' werd later temidden van allerhande wrakhout aangetroffen op een zandstrand, dat naar hem 'Peruns landingsplaats' werd genoemd. Andere afgodsbeelden volgden in zijn kielzog. Een van deze heidense goden kwam er beter vanaf dan de rest. Veles, de god van het vee, de beschermer van de boerenbevolking, was zo populair dat de christelijke zendelingen geen anti-stemming wilden oproepen. Dus 'herdoopten' ze hem als Sint Vlasy . . . en Veles-Vlasy werd de beschermheilige/schutspatroon van de Russische (kleine) boerenstand. Op het Russische platteland is de naam nog steeds veelgehoord. (2)

Niet lang na zijn bekering bouwde Wladimir, die later 'de Heilige Wladimir' ging heten, de eerste stenen kerk van zijn rijk, die gewijd werd aan de 'Tenhemelopening van Onze Lieve Vrouwe', een vroeg bewijs van de immense vereering die 'de Moeder Gods' altijd in Rusland heeft genoten. De kerk ging ook heten 'de Kerk van de Tienden', omdat Wladimir een tiende deel van zijn bezit aan de kerk schonk.

Toen Wladimir in 1015 stierf, werd hij in 'zijn' kerk begraven. Twee eeuwen later werd hij heilig verklaard. Ook voor de Kerk van Rome geldt hij als een heilige. Hij leefde namelijk vóór de scheiding van de Oosterse en de Latijnse Kerk, het Schisma van 1054.

Zijn zoons worden heilig verklaard

Van zijn kinderen werden er ook twee heilig verklaard; de – omstreden – heiligverklaring van de broers Boris en Gleb had echter tragische redenen. Nauwelijks was Wladimir namelijk gestorven of zijn zonen begonnen een bloedige strijd om de troon. Toen een zekere Swiatopolk de macht greep en de troon bestee, werd hij door deze twee broers niet tegengewerkt. 'Ik zal mijn hand niet tegen mijn oudere broeder opheffen', verklaarde Boris, toen het volk van Kiëv hem soldaten en wapens aanbood. Niettemin werd Boris door zijn broer vermoord, toen hij in de ochtendmis meezong. „Eenzelfde lot was Gleb beschoren, die een paar dagen later gedood werd, toen hij voor zijn broer Boris bad en rouw bedreef. . . Als hun dood verhaald wordt, noemt de 'Kroniek' de twee broeders '*Strastopierzy*', dragers van het lijden'. Sinds die tijd is het onderscheidend element geworden in het Russische streven naar heiligheid en haar hoogste ideaal: niet een daadkrachtig, actief heldendom, geen daden van dapperheid, maar geweldloosheid, een afzien van weerbaarheid, naar het beeld van Christus „gehoorzaamheid tot de dood”. (2)

De martelaarskroniek van Boris en Gleb, waaruit veel interessants te citeren valt (3), is erg bekend geworden in Rusland. De naam Boris en (in iets mindere mate bij ons bekend) de naam Gleb zijn al eeuwen lang heel populair in Rusland. Veel Russische ikonen portretteren de beide broers tezamen en ook kerken worden vaak in beider naam geweid. In het uiterste Noorden van de Sovjet-Unie, tegen de Finse grens aangevlijd, ligt een stad die nog steeds 'Boris Gleb' heet.

De bloeitijd van het Rijk van Kiëv

Na de dood van de 'heilige duldere' komt ook voor hun moordenaar het einde. Hij wordt opgevolgd door een broer, die de geschiedenis is ingegaan als vorst Jaroslaw de Wijze. Net als zijn vader wordt ook hij in een 'Lofprijzing' als christelijk vorst geëerd: „Zoals de een

de aarde ploegt, een ander zaait, weer anderen oogsten en de overvloedige spijsje genieten, zo was het ook hier: zijn vader Wladimir heeft de aarde opengereten en losgemaakt, omdat hij de mensen door hun doop de verlichting heeft geschonken, maar Jaroslaw heeft het woord van de Schrift in het hart van de gelovigen gezaaid, en wij oogsten en ontvangen de leer der Schrift." (2)

(1) J. A. C. Fetter, *De Russen en hun Kerk*. Arnhem, 1947. p. 9

(2) Helene Iswolsky. *Christ in Russia*. Kingswood, U.K. 1962. pp. 30-33

(3) Een Nederlandse vertaling is me onbekend. Wel is tenminste één goede Duitse vertaling me bekend. ed. Ernst Benz. *Russische Heiligenlegenden*. Zürich, 1953. pp. 50-73, 75.

Persschouw

Wordt ethiek een kwestie van smaak?

Arie Verhoef sprak over bovengenoemd onderwerp met de lutherse ethicus Daniël Ch. Overduin en de anglikaanse predikant John Fleming, beiden afkomstig uit Australië. Hij deed daarvan verslag in het programblad van de E.O.; Visie. Aan het slot merkt hij op:

„Eerherstel

Bij een aantal christenen is veel acceptabel. Dat illustreert Fleming met een recent geval in de Verenigde Staten: „Een ongehuwde vrouw van een jaar of veertig wilde een kind. Maar geen echtgenoot. Ze liet zich kunstmatig bevruchten met het sperma van drie mannen op drie achtereenvolgende dagen. Ze kreeg een baby. Die vrouw was priester in de episcopale kerk. Twee van de mannen, die voor het gebruikte sperma gezorgd hadden, waren homoseksuelen van dezelfde kerk. Toen de bisschop van New York, Paul More, om een reactie gevraagd werd, verklaarde hij publiekelijk, dat de vrouw niets verkeerd had gedaan. Weliswaar vond hij het een vrij ongewone manier om een kind te krijgen, maar toch wilde hij haar stimuleren in haar vrouw-zijn en in haar moeder-zijn.”

Overduin: „De kerk moet opnieuw het scheppingsgegeven van het huwelijk gaan ontdekken. Bonhoeffer had gelijk toen hij zei: Het is niet de liefde, die het huwelijk schraagt, maar het huwelijk, dat de liefde schraagt.

Waarom is er zoveel liefdeloosheid in de wereld? Omdat het huwelijk genegeerd wordt. Mijn devies is dan ook: eerherstel van het huwelijk en van het gezin.”

Waar het huwelijk en het gezin steeds meer in diskrediet worden gebracht werkt men aan zijn eigen ondergang. Want door zo te handelen ontwricht men de samenleving volkomen. En juist daarin voltrekt zich het oordeel van God. Er is alleen behoud voor mensen en volken als men terugkeert tot de schriftuurlijke normen. Want daaraan verbindt diezelfde God zijn rijke beloften van heil en zegen!

O. Mooiweer, Enschede

De redactie ontving

A. J. Moggré, V.D.M., *Wat denk je van de bijbel?* Alpha en Omega reeks nr. 8. 28 blz., f3,75; te bestellen door overmaking van f3,75 op rekening 69.20.60.316 t.n.v. C. en E. J. van Baardewijk, Wezep.

Dr. J. van Genderen, *Gerechtigheid als geschenk*. Gedachten over de rechtvaardiging door het geloof. Serie: Bijtijds geloven. 136 blz., f20,75; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Lenze L. Brouwers, *Lieve vader, vuile schurk*. Roman; over incest. 105 blz., f14,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Drs. K. E. Bras, *Muziek van zuiver zwijgen*. Een overzicht van de christelijke mystiek. 173 blz., f24,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Sliedrecht

Penningmeester van de kerk is: G. van Meerkerk, De Wiel 202, 3361 TG Sliedrecht, tel. 01840-18893.

Penningmeester van de diaconie is: H. v. d. Veen, Karekietstraat 10, 3362 RH Sliedrecht, tel. 01840-13022.

Bank- en gironummers zijn gelijk gebleven.

Ned. Geref. Kerk van Middelburg

Welke predikant of student zou kunnen voorgaan in de kerkdiensten van onze kerk op 12 juni, 26 juni, 3 juli, 10 juli, 17 juli, 24 juli en 31 juli?

Gaarne bericht aan W. M. Riemsens, tel. 01180-25414, Ooststraat 2, 4333 KP Middelburg.

Ned. Geref. Kerk van Maastricht

Op 29 mei a.s. zal ds W. M. v. d. Vegt worden bevestigd in de morgendienst door ds M. R. v. d. Berg te Utrecht, waarna hij in de middagdienst zijn intrede zal doen.

Ned. Geref. Kerk van Wapenveld

Het scribaat berust thans bij: H. Nieuwenhof, Wildekampseweg 70, 8191 BV Wapenveld, tel. 05206-79005.

Koninklijke onderscheidingen voor Ned. Gereformeerden:

Ds J. A. Houtman te Apeldoorn – Ridder Oranje Nassau.

C. Huizinga te Heerenveen – Ridder Oranje Nassau.

M. Lok te Zwolle – Eremedaille in goud.

„De laatste strijd”, een sprookje van C. S. Lewis

Hierbij nodigen we iedereen uit op zaterdag 11 juni a.s. naar het Narnia-sprookje van C.S. Lewis te komen kijken.

Dit laatste deel van de Narnia-serie wordt voor U uitgevoerd door 33 kinderen en 23 ouders van de Vlindertuin, waarvan het merendeel tot de Nederlands Gereformeerde Kerk van Dordrecht behoort.

De uitvoering van dit sprookje heeft de bedoeling een luikje te openen naar de wonderlijke wereld van Narnia, zo prachtig neergezet door de engelse schrijver C. S. Lewis. Hij is een heel verfijnd christelijk denker. Veel diepe christelijke waarheden heeft hij in zijn sprookjes verweven. Hij heeft een intens besef van hoe mensen zijn, maar ook kan hij een stukje van de hemel voor je dichterbij halen. Hij laat je ernaar verlangen.

Voor kinderen kan het heerlijk toeven zijn in de wonderlijke wereld van Narnia. De volwassenen kunnen zich verlustigen aan de diepere lessen die C. S. Lewis ons geeft.

We hopen dat U op 11 juni naar de grote zaal van Kunstmin te Dordrecht komt. De uitvoering begint om half vier. Voor informatie en het bestellen van kaartjes, die zeven gulden vijftig per stuk kosten, kunt U terecht bij Jannie Kleingeld, tel. 078-135625 en bij Ineke van Heusden, tel. 145101.

Tweede aankondiging

Predikantenconferentie

Op donderdag 9 juni zal D.V. de jaarlijkse predikantenconferentie worden gehouden. En wel in Ermelo, van beekweg 15.

Vanaf 09.30 uur is er gelegenheid om koffie te drinken. We beginnen om 10.00 uur.

Drs P. J. van Kampen zal die morgen spreken over: *Leven in een eindtijd*.

De New Age Beweging zal uitgangspunt zijn van ons denken en ons gesprek over dit onderwerp. Om het geheel wat handen en voeten te geven en als voorbereiding van het gesprek in de volle vergadering van 14.00-16.00 uur zal er 's morgens na de lezing in groepen gesproken worden over een paar concrete vragen.
Graag tot ziens!

Vorbereidingskommissie:
Jan Bouma, Sliedrecht, 01840-13081
Riet Dekker, Ermelo, 03417-51229
Gerard de Lange, Leiden, 071-174684

Uit breder kring

Themanummer van Bezinning over occultisme en onderwijs

Van het christelijk onderwijsblad Bezinning, dat zich ten doel stelt vanuit

een bijbelse visie voorlichting te geven over actuele ontwikkelingen in het christelijk onderwijs, verscheen een nummer met als thema: „New Age, occultisme en het christelijk onderwijs”.

In dit nummer wordt er op gewezen hoe onder invloed van de New Age beweging de belangstelling voor het occulte sterk toeneemt, vooral onder jongeren.

Opgemerkt wordt dat New Age o.a. invloed wil krijgen in het onderwijs om de geesten van de jonge generatie rijp te maken voor een nieuwe samenleving en een nieuwe levensbeschouwing met veel occulte elementen.

De belangstelling van de scholieren begint vaak met onschuldig genoemde occulte spelletjes en gaat o.a. verder met zich door horoscopen laten leiden, geloven in waarzeggerij en met spiritisme.

In het themanummer wordt gewezen op de achtergronden en gevaren van het occultisme, o.a. via vraaggesprekken met twee personen die in hun werk de ernstige gevolgen ervan regelmatig

meemaken. Ingegaan wordt ook op de vraag wat de Bijbel zegt over occulte praktijken en over het geloof in reïncarnatie (zielsverhuizing).

Gewezen wordt op wat de taak is van het christelijk onderwijs in dezen en hoe de scholen de geestelijke leegte, die de oorzaak is van het zich overgeven aan occulte praktijken, dienen te vullen.

Het themanummer kan besteld worden door f2,50 over te maken op girorek. 2.974.537 t.n.v. adm. Bezinning te Amersfoort onder vermelding: themanummer occultisme.

Studentencorps P.F.S.A.R.

De Studentenvereniging „Per Fidem Studiumque ad Rostra” van de Theologische Hogeschool te Apeldoorn heeft onlangs zijn jaarlijkse senaatswisseling ondergaan. De nieuwe senaat is op de vergadering van 5 mei j.l. in de volgende samenstelling geïnstalleerd:

Praeses: ama A. M. van de Wetering
Ab-actis: am. J. Dekker

Quaestor: am. D. Dunsbergen

Assessor I: am. P. H. Zaadstra

Assessor II: am. J. van de Wal

Het adres van het abactiaat is nu: Groeneweg 52, 3851 KB Ermelo, tel. 03417-51229.

*Ik weet, o Heer, dat uw besluiten rechtvaardig zijn,
dat U in uw trouw mij liet lijden.*

(Psalm 119: 75)

Heden is ontslapen en thuis gekomen bij haar Heer, mijn lieve vrouw, onze zorgzame moeder en oma

MARIA ELISABETH VAN DAM-PIETERS

op de leeftijd van 68 jaar.

Driebergen: J. C. van Dam

Kethel: Cees en Femmy van Dam
Hans, Paul, Marc

Vianen: Hans en Nel van Dam

Sonja, Arno, Tirtsa, Jiska, Gabriëlle
Capelle a/d IJssel: Jan en Joke van Dam

Iwan, Kyra, Jan-Douwe, Benjamin

Leiden: Tine en Peter Ferwerda

Ella, Miriam, Rob, Joke

Gorinchem: Wim en Baukje van Dam

Johan, Herman, Chris

Schagen: Wilma en Anne Jan Eenkhoorn

Ytje, Roelof, Maria Elisabeth

Alphen a/d Rijn: Henk en Marijke van Dam
Michiel

Driebergen, 14 mei 1988
Vijverlaan 7

De begrafenis heeft 18 mei j.l. te Driebergen plaatsgehad.

Op 14 mei j.l. heeft de Here tot Zich genomen onze vriendin

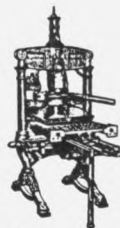
RIE VAN DAM

Wij zijn verdrietig om het lijden dat ze moest doorstaan, maar ook heel dankbaar voor alles wat ze voor ons en voor de gemeente van Doorn betekend heeft.

Uit naam van de gemeente Doorn, haar vrienden

Frits Remijn
Ans Waagmeester
Tijp Schaafsma
Geertje en Kees van der Mark
Ans en Jan van Veelen

BIJ GEBOORTE- EN HUWELIJKSKAARTEN
ONTVANGT U EEN AARDIGE ATTENTIE.

drukkens sinds 1901

Drukkerij „Steenbergen”

Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist - Tel. 03404-22452
Gevestigd sinds 1901

Boeken, Periodieken en
Handelsdrukwerk

● Plaats uw familieberichten in dit blad

U hoeft er
niet
(volledig)
achter te staan
om er (toch)
voor te zijn.

Neem zelf een abonnement

☐ kennismakingsnummers

☐ abonnement

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder postzegel) Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

Opbouw
voor mij